

ҮЛЭ ДЬОНУН ЧИЭСТЭЭНИН

Ааспыт субуотага, алтынны 25 күнүгэр, улуус киинин «Сандаль» остолубойугар тыа хаһаайыстыбатын үлэнигэр күүгэр аналмат бырааһыннык ыһтылына. Толору астаах остуолларга биллиги тыа сириг бастыг производствениктара, производство командирдара, үлэ ветераннара, ыччат наставниктара, республика, улуус тыатын сириг үлэтин-хамнаһын салайар тэрлэтээр бэрэстэбиллэрэ түмүстүлэр. Киинлэр улууска тыа хаһаайыстыбатын производствотын, переработка салаатын үлэнигэр чистээтилэр. Сыл тобус ыйынаабы түмүгүн дүүллэстилэр, инники соруктары кэспэттилер.

нигтерин профессиональной бырааһынныктарынан итигитик-истиник эгэрдэлээтэ. Киини СР тыатын сириг сайдытыгыгар ыһтылылыбыт Президент Программата олоххо киирерин, үп-харчы хамсаан уруккутаагы тыа сириг үлэнигэр сэргэхсийи кэмэ кэлбитин, онуоха үчүгүйдик үлэлээн хаачыстыбалаах бордууксуу аны элбэхтик онгоруу наадатын эттэ уонна тыа хаһаайыстыбатын министрствотун бочуотунай грамоталарын туттартаата. Киинлэр ортолоругар II Хомуустаах нэһилигитин огуруту үүннэрэр «Соболоох» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга К.Н. Протопопов, Искра нэһилигитин үрүг илгэни үкэстэр «Хойово» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга И.Г. Рожин, Үөдэй нэһилигитин «Хоту» ТХПК оттуур звенотун салайааччыта И.И. Тихонов о.д.а. бааллар.

Муниципальной тэрлэти баһылыга Дмитрий Корякин улуус үлэтин-хамнаһын сүрүн хайысхата тыа хаһаайыстыбата буоларын тоһорлоон бөлөүттэ. Киини Нам улугуна тыа хаһаайыстыбатын үлэнигэр үгүс үгүс үгэстэрдээгин эттэ. Урукку сыллардаагы производство бастыгынара Д.Т. Аргунов, Н.Р. Шестаков, А.Н. Парников о.д.а. үрдүк онорумтуолаах үлэлэринэн ыччакка күн бүгүнүгэр дылы холбурга сылдыалларын, сүөһүттэн ыһыллар бордууксуу аны дэлэтигэ кылааттарын киллэрбит зоотехниктар, сиртэн туруктаах үүнүүнү ыларга үлэлэспит агрономнар тыа хаһаайыстыбатын бордууксуу аны үкэстигэ актыбына ыдык кыгытыспыт механизатордар, оччотообу совхозтар директордара, производство командирдара бырааһынныкка кытта кэлбиттэрин эттэ.

Дмитрий Панкратьевич улууска биллигин 5 тыа хаһаайыстыбатын предприятиелара, 260 бааһынай хаһаайыстыбалар, 11 түргэнник сиртэн туруктаах үүнүүнү ыларга үлэлэспит агрономнар тыа хаһаайыстыбатын бордууксуу аны үкэстигэ актыбына ыдык кыгытыспыт механизатордар, оччотообу совхозтар директордара, производство командирдара бырааһынныкка кытта кэлбиттэрин эттэ.

Бу үөрүүлэх кизэһэ кэлбит дьон тагастара-саптара, үөрүүлэр-эрэ-көгүүлэрэ, культууралара, хоточчу ууруллубут эгэлтэ астаах-уөллээх остуол, тыа хаһаайыстыбата хаалыгтан сыһа тахсарын көрһөһүллэр. Төнө да «быһынны-быт-ойуннубут» дьэн көрһөһүллэрбит олох биир сиртэ турбат, иннин дьэки хардылыгыр, сыһа сайдар.

Көрүһүүгэ СР правительствотун старшай референэ В.А. Попов, «Нам улугуна» муниципальной тэрлэти баһылыга Д.П. Корякин, киин бастакы солбууааччыта А.А. Бочкарев, тыа хаһаайыстыбатын управленигын начальнига М.Д. Соловьев, тыа хаһаайыстыбатын управленигын урукку начальниктара П.И. Константинов, М.И. Терютин, И.С. Шарапов, аатырбыт ыанньыксыг, оройуонга бастакынан ынаагы ыһыгга 5 тыһынча-лаах кирбиини аһарбыт Ленин, иски Улэ Кыһыл Знамята орденнардаах, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэнигэ Д.Т. Аргунов, Улэ Кыһыл Знамята, «Бочуот Знага» орденнардаах, СР Госбиримийитин лауреата ыанньыксыт Н.Р. Шестаков, Улэ Кыһыл Знамята, Норуоттар довродоһуулар орденнардаах, норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэнигэ, огуруотчут А.Н. Парников, өр сылларга агрономунан үлэлээбит А.М. Иванова о.д.а. кыгытыһы ыһыллар.

СР правительствотун старшай референэ В.А. Попов тыа хаһаайыстыбатын уонна переработка үлэ-

тэр салаага хаһаайыстыбалар үлэлиллэрин иһитиннэрдэ. Тобус ый түмүгүнэн 160 тн. эт онгоруллубутун, 9162 тн. үүт ыаммыгын, тыа хаһаайыстыбатын бордууксуу аны сортуопкалаа ччылар 28 тн. эти, 3110 тн. үүтү туштуттарыгар бырааһыннык кыгытыһаахтарын болзомтолорун тарта. Улуус баһылыга МТ дьаһалтатын грамоталарын уонна харчынан бириэмийэлэри ааспыт сайын оттоонунга бастаабыт нэһиликтэргэ туттартаата. Бастакы бөлөххө сезоннаагы соруудабын 110,6% толорбут Модут (баһ. С.И. Чирков), Үөдэй (баһ. А.Д. Зырянов), Көбөкөн (баһ. К.Н. Ноговицын) нэһиликтэргэ, иккис бөлөххө Салбаан (баһ. А.А. Посельская), Түбэ (баһ. Р.Е. Лукина), Никольская (баһ. Г.С. Погапов) нэһиликтэргэ бириэмийэлэниилэр. Бөтүн нэһилигитин огуруот аһын үүннэригитинэн дьарыктанар «Дайыһа» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга Н.И. Попова, эмий ити нэһиликэ огуруот үүннэригитинэн дьарыктанар, «Дьулус-97» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга, ХХ-с үйүгэ улуус бастыг агронома, М.П. Сивцевкэ, Хамаатта нэһилигитин бурдугу үүннэригитинэн дьарыктанар «Сэргэ» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыга В.А. Герасимовка о.д.а. улуус дьаһалтатын бочуотунай грамоталарын туттартаата.

Тыа хаһаайыстыбатын улуустаагы управленигитин начальнига Максим Соловьев эккэ-үүккэ, огуруот аһыгар, бурдукка ааспыт сүгү көрдөрүүтүн таһымын аһар-быггарын, үлэү ситиһиигэ бордууксуу аны онгоруу таһаарааччылар кылааттара улаханан, тыа хаһаайыстыбатын үлэнигэр профессиональной бырааһынныктарын үөрэн-көтөн бэлэтииллэрин эттэ. Киини сыл тобус ыйыгар I гектартан ортогунан 6,9 цн. көмүс туораах хомуллубутун, 4465 тн. хортуппуу үүннэриллэн сыллаагы соруудах 86,5% ситиһилибитин, хортуппуу туттарыы былаана 78,2% толоруллубутун, гектартан ортогунан 80,5 цн. хортуппуу хомуллубутун иһитиннэрдэ. Гектартан 191 цн. огуруот аһа ыһыллан, сезоннаагы соруудах 173,6% ситиһилибитин, 36031 тн. от бөлөмнөнөн былаан 102,9% толоруллубутун эттэ.

Ити кэннигитин бастыг 14 производствениктарга тыа хаһаайыстыбатын управленигитин бочуотунай грамоталарын туттартаата. Киинлэр ортолоругар Үөдэй нэһилигитин «Хоту» СХПК үлэнигэ В.Д. Яковлев оттоонунга, Түбэ нэһилигитин «Түбэ» СХПК салайааччыта Г.Д. Дьяконов балыктааһынга, Модут нэһилигитин баһылыга С.И. Чирков үүтү туттарыыга о.д.а. бааллар.

Үөрүүлэх түгөнгө быйыл күһүн Дьокуускай куоракка ыһтылыбыт «Ас-Уөл-2003» быһтапка-дьяарбанка кыһыылаахтарыгар «Модут» ГУП директора В.В. Осиповка «Саамай эмис убаһа» номинацияга бастаабытын иһин диплом ити быһтапка диплома, мэтээлэ. Модут нэһилигитин куурусаны иигэр «Дьаһы» бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыгар С.П. Куличкинга туттарылына. Быйыл олохтон туораабыт Нам улугун бочуоттаах гражданина, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэнигэ, Улэ Албан Аата III степеннээх, Улэ Кыһыл Знамята уорданнардаах огуруотчут А.И. Колесов аатынан биригити киини кыһа «Модут» ГУП хортуппуу үүннэрээччигитер В.В. Сыроватскайга туттарда.

Бу үөрүүлэх кизэһэ кэлбит дьон тагастара-саптара, үөрүүлэр-эрэ-көгүүлэрэ, культууралара, хоточчу ууруллубут эгэлтэ астаах-уөллээх остуол, тыа хаһаайыстыбата хаалыгтан сыһа тахсарын көрһөһүллэр. Төнө да «быһынны-быт-ойуннубут» дьэн көрһөһүллэрбит олох биир сиртэ турбат, иннин дьэки хардылыгыр, сыһа сайдар.

ТУОХ, ХАННА, ХАҤАН?

(Киин уонна республика бэчээтиттэн)

Ааспыт нэдиэлэ саамай сенсациянан, биллэн турар, генеральной прокуратура «ЮКОС» компания баһылыгын Михаил Ходорковскайы хаайыта буолар. Манна төрүөгүнэн нефтяной магнаты прокуратурага бэбизскэнэн ыһырыгыттарыгар тутта кэлбэттэ буолар, дьин иһигэр араас сабаалаһыннар элбэхтэр. Саамай сүрүн версиянан — Россияга хаттаан баайы-дуолу үлэстии быһыгыга-майгыта бара турар, онон кимнээх эрэ (!) Ходорковскайы «сакаастаабыттар» буолуон сөп үһү. Иккис өрүтүнэн — Госдумага быйбар тирээн турар кэмигэр «пиар-акция» буолла дьэн этиллэр, ол эбэтэр Россияга олигархалары дьэ тутан-хабан эрэллэр дьэн норуокка өйдөбүл тарҕата сатыллар.

Бу иһигэр «ЮКОС-Сибнефть» компания «ЭксонМобил» американскай нефтяной компанияга элбэх акцияны атыһылыгыра былаанын правительствоту өйөөтө дьэн сурах тарҕаммыта. Ону хайа да өттүттэн чингэтэн биһирээттигэр, арай «ЭксонМобил» бэрэстэбиттэлэ Россияга улахан интэриэстэрин туһунан эпиттэ. Сыл сагаланыгыта «Бритиш Петролиум» английскай компания ТНК-СИДАНКО акцияларын атыһылаһан холбоспуттара, манна 6,75 млрд доллар төлөөн тураллар. «Бритиш Петролиум» Россияга инвестиция утарга былаана суох эбит, ангардас неби таһаарыыга эрэ соруктаах.

Ити кэмгэ доллар курса намты турар, алтынны 21 күнүгэр 1 доллара 30 солк. 01 х. биэрэллэр. Мантан да салгыы доллар курса намтыр чинчилээх: ити аан бастатан нефть сыаната урдүгүнэн, иккинэн, доллар еврога онуоха-маньаха диэри хотторон иһэринэн быһаарыллар.

Өссө биир холобунай дьыала силиэстийэлэнэн бүттэ. Бу сырыгыта генеральной прокуратура Россия тимири суолун урукку баһылыга Николай Аксененконы утары дуоһунастаах боломуочуйатын тутуспака 70 мөл. солк. волюктан кистээбитигэр буруйдуур. РФ Холобунай Кодексатынан үстөн уон сылга диэри көнүлэ быһылыан сөп.

Саха Республикатыгар медиктэр грипп эпидемията сағаламмыгынан эрчимнээх үлэни ыһгаллар, ол курдук Дьокуускайга 20 тыһ. киһи, ол иһигэр 9 тыһ. оҕо, вакцинацияны бардылар. Тобус ый устата ОРВИ 55 тыһ. түбэлтэтэ уонна гриппкэ хаптарыы 119 түгэнэ бэлиэтэннэ.

Сэтинны 4 к. республикага кылаабынай «быһааччы» Сергей Шойгу кэлэрэ күүтүллэр. Бу сырыгыта МЧС баһылыга быйбар дьыалатынан дьарыктаныага, ол эрэри мэрия үлэнигэр кэлэр сылга халаан уугуттан биэрэги көмүскүүр даамбалары көрдөрөн харчы хайытар санаалаахтара биллэр.

Уопсайынан республикага быйбар хампааньытын сағалаһын тутта криминальнай өрүттээх буолла. Ол курдук алтынны 17-тэн 18 түүнүгэр Мирнэй куоракка биллибэт дьон киирэн СПС штабын урусхаллаатылар. Манна тугу даҕаны илдэ барбакка 140 тыһ. солк. суумага барытын алдыаһыгытарынан сылыктаатааха чаччы политическай сакаас курдук сыаналыаха сөп.

Хомолтолоох сонун. Республикка правительствота «Далбар хотун» сурунаалы уонна киини сыһыарытын «Якутяночканы» сабарга быһаары ыһыт. Ол төрүөгүнэн кэлэр сыл бюджетыгар бу сурунаалга харчы көрүллүбэттэ буолар.

Бары өйдүүргүт курдук быйыл Дьокуускайга ыттар биер эдэр дыктары тырыгыта тыһыгытыгар улахан айдаан тахсыгыта, куоракка ыттары утары дьиннээх сэрйи сағаламмыта. Бу сырыгыта Томпо улугуну алтынны 20 күнүгэр уйатыттан төлө барбыт ыт 6 саастаах 1-кы кылаас үөрэнээччигитин улаханник эчэттэ. Ону быһаары сүүрэн кэлбит дьоннорго саба түспүт. Дьолто, чугас олорор эркинигы саанан ытан тохтошпүт. Дьон кэспииллэринэн ыраах бөһүөлөккэ ас-уөл татымынан үгүс дьон ыттарын муор-туор аһаталлар, онон улам кыһыллыан иһэллэр.

Бэчээткэ бааммыта В. КАСЬЯНОВ

Сурутуу — 2004

«ЭНСИЭЛИ» ТУҤУНАН ЭН САНААҤ ?

А.Т. Замятин, «Нам» ТРК режиссера: — Хаһыат олус баай ис хоһоонноох, сағаттан-сага интэриэһинэй рубрикалар тахсаллар. Улуус нэдиэлэтээги сонуна толору киирэр. Буоллары турар төгүрүк даталарга аналлаар рубрикалар, улуус историйтын сырдатар балаһалар кэрэхсэбиллээхтэр. Баға санаам: ыччаттарга аналлаах кизг ис хоһоонноох балаһа тағыстын, спорт сонуннарын, улуус биллэр спортсменнарын өссө күүскэ сырдатын. Хаһыаты көтүспэккэ ааҕабын, үлэбэр туһанабын.

Оксана Потанова: — «Энсиэли» хаһыаты атын хаһыаттары кытта тэннэн көрөр эбит буоллааха, ис хоһоон, форма өттүнөн урагылардаах. Сырдатар матырыялаа кизг ис хоһоонноох. Өрүү ааҕабын, сибээспин быспаппын. Эдэр ыччат, оскуола улахан кылааһын өлөрүн түмэ тардан үлэлэһэргит буоллар. Хаһыакка дьон бэйэтин санаатын аһаастык суруйар, мунаарар бопшуруостарыгар ыһыгыты биэрэн эппиэт ыһыан бағарабын. «Билсиппи кулууба» рубриката аһыг, ааҕааччылар интэриэһиригиттэрэ. Инникитин таһаарылыахтык үлэлээн, элбэх ааҕааччылаһын.

З.А. Тихонова, «Түбэ» оҕо киини директора: — Миэхэ хаһыат сүрдээх кэтэһиллээх ыалдыт. Кэнники кэмгэ олус тубуста. Суруйар киһи ахсаана элбээбит. Ыйга биердэ улуус өлөрүн сурдуктарынан «Аалай ыһылылары» аатын уларытан таһаараргыт буоллар. Билигити олох сиринэн, тэтиминэн аата уларытан тағыстагына суруйар оҕо ахсаана элбээтэ. Хаһыат сирэйэ элбири кыахтаах дуо?

Хамаатта нэһилигитин библиотеккардара: — Улуустугугар араас быһылаан бөгө буолар да, үчүгүйдик сырдаттылыбат. Игити бопшуруоһугар материал тийибэт. Сокуонары ырытыы баара буоллар, биһиэхэ тыа дьонугар олус туһалаах буолуо этэ. Урут «Намьына» балаһа тахсар эрдэнигэ олус интэриэһиригит ааҕарбыт. Политиканы ырытан таһаараллара үчүгэй, интэриэһинэй. Хаарыан балаһа программара барар. Наһаа улуус эрэ иһинэн буолбакка, республиканы хабан сонуннары сырдатаргыт буоллар. Научнай-популярнай, билиэн-көрүүн бағалаахтарга рубрика тахсара кыаһылат дуо? Эдэр ыччат хаһыаты аағарын кудук интэриэһинэй викториналары, кроссвордары бэчээттээн.

ЛЕНА УВАРОВСКАЯ

В. СЫРОМЯТНИКОВ

Аалай уоттаах сулуһум, айар тутар суолдьутум...

М.К. АММОСОВ САХА СИРИГЭР КОМСОМОЛУ ТЭРИЙСИБИТЭ

Алтынны 29 күнүгэр 1918 сыллаахха Москва куоракка I Бүтүн Россиятаабы эдэр рабочайдар, бааһынайдар мунһахтарыгар, съезтарыгар, Бүтүн Россиятаабы эдэр ыччаттарын коммунистической холбоһугун тэрийи туһунан биллэрбиттэрэ.

М.К. Аммосов 1918-1920 сылларга Сибииргэ көскө сылдьыбыта. Ити сылларга ыччат ортотугар үлэлээһингэ элбэх сыратын биэрбитэ. Онно Омскайга, Красноярскайга уонна Иркутскайга комсомолу тэрийиэтигэ улахан салайар, тэрийэр үлэни ыһыһыта.

М.К. Аммосов 1920 сыл муус устар 1 күнүгэр Иркутскай куораттан «Эдэр коммунист» куруһуок аатыгар комсомолу тэрийэр туһунан телеграмма ыһыһыта.

Онно кини Саха сиригэр комсомолу тэрийэ охсор хайаан да наадалаарын ыйытта уонна комсомолу хайдах тэрийэргэ ыйы-көрдии биэрбитэ. Телеграммада быһаччы этиллибитэ: «Рабочай уонна бааһынай ыччат ортотугар бары үлэ ыччат Российскай Коммунистической Союзунан эрэ ыһыһылар, итинтэн атын ханһык да союз билиниллибэт. Союз соруга — коммунизмы тиһэргэ тийэ туттааччылары, пролетариат дьыалатын бэриниллээхтик, сознательнайдык салҕаччылары итии», — диир.

Сибиир комсомолун тэрийээччилэртэн биридэстэрэ М.К. Аммосов ити телеграммата Саха сирин комсомолун тэрийи төрүтүнэн буолбута. Онно 1920 сыл муус устар 18 к. Дьокуускай куорат ыччаттын уопсай мунһабы ыһыһыбыта. Онуоха комсомолга манһайгы сурутуу сааламмыта. Быстах кэмнэх Устааппи-

гэргэтиллибитэ. Тэрийэр комитет талыллыбыты ити мунһах уобалас бары үлэниг, үөрэнээччи ыччаттарыгар ыһыһы таһаарбыта. Ол иһин 1920 с. муус устар 18 к. Саха сиригэр комсомольскай тэрилтэ төрүттэммит күнүнэн аабыллар.

1921 сыл муус устар ортотун сағана Намга комсомол ыччаката аан манһай Нам оскуолатын үөрэнээччилэригэр тэриллэбитэ. Кинини тэрийээччинэн комсомол губкомун инструктора таб. Колосов (Грязнукин) этэ. Итинэн комсомолта киририэхтэрин баалаахтар. Иччэ үөрэнээччи ыччат көстүбүтэ. Комсомолта кириригэ «мин» диир аан бастаан И. Кымов (Посельскай) ууммут. Комсомол ыччаката 7 киһигэр биирбүтү дааммыт. Кини секретарынан И.И. Кымов талыллыбыт.

Ити сағана комсомол губкомун секретарынан М.К. Аммосов кэргэнэ, биригэ үлэлээһингэ Р.И. Пугель этэ. Комсомол тэриллэбитэ эдэр ыччаты патриотической, интернациональной, ийэ дойдута бэриниллээх буолууга иһиптэ, үөрөһүтэ. Эдэр дьону комсомол биир сомоҕо көккэргэ күөскө мунһан Ийэ дойду сайдыһын туһугар улахан промышленнай, дойду туттаах стройкаларыгар, тутууларыгар үлэлэһитэ.

Комсомолеттар граждандскай, Аҕа дойду сэриитигэр хорсундук сэриилэспиттэрэ, Ийэ дойдулары көмүскэспиттэрэ. Элбэх комсомолеттар граждандскай сэрии, Аҕа дойду сэриитин геройдара буолбуттара.

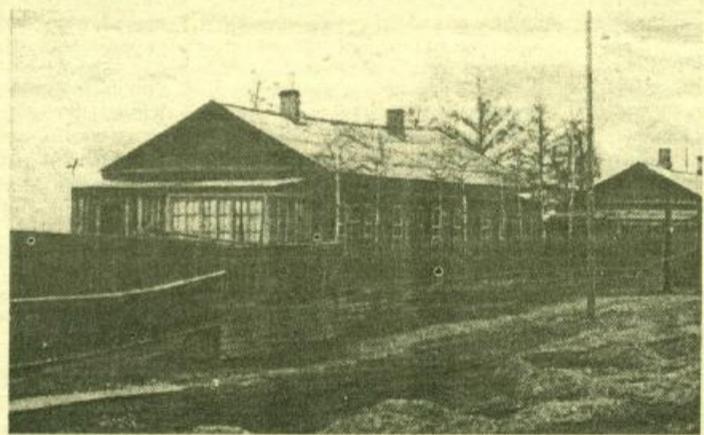
Онон комсомол эдэр ыччаты үлэ, үөрөххэ, олоххо иһиттэ, Ийэ дойдуларыгар бэриниллээх буоларга улахан оруолаах.

Дмитрий УСОВ, Нам с.

ҮЙЭ АҔАРА - М. К. АММОСОВ ААТЫН КЫТТА АЛТЫҔАН

Рожин Николай Федорович, Куличкин Николай Афанасьевич, Эверстов Иван Петрович, Протопопов Афанасий Андреевич уо.д.а. Манна элбэх тыыл, үлэ ветераннара олоролор.

М. К. Аммосов уулусса 36 №-

ыалдыгытаабыттар. Онно анаан трибуна тутуллубут. Уөһэ өгүтүгэр эргиччи тутуһардаах площадкалаах, ол ортотугар урдук атаахха улахан төгүрүк глобус турара, олоһу олус тутсаҕай кырааскалаахтара. Трибунаны оччотообуга биллэр мас

уостара А. П. Сивцев уонна Ильин-Тынырҕас туппугтар. Ыһыах күн дьонун сэргэтин эрдэлээн П. А. Ойуунскай бу трибунадан чорукуолаһыан өрө күүрүүлээхтик тыл эһиптэ, онтон оройуон ситириилээх комитетин председателе Г. И. Попов тахсан оройуон сайдыһын туһунан иһитинэрибит (Георгий Иннокентьевич - Хатырык киһитэ, сиэннэрэ Хатырыкка, Намга, Дьокуускайга олоролор).

Ыһыахха олкөннитэн «Эрэйдээх буруйдаах Эр Соргох» олонхону оонньоон көрдөрбүтүр, онно дыһтар ырыатын Хатырыктан сылдьар олонхочут В. Н. Попов-Бочоох, бухатыры Егор Охлопков толорбуттар. П. А. Ойуунскай олус үөрэн олонхочуттара махтамыт.

Мин М. К. Аммосов аатын кытта лоп курдук үйэ аҕара алтыһан, аргыстаһан кэлиим. Түбө нэһилигэр библиотекаҕа үлэли сылдьан Дьяконов Николай Анатольевичтын олохпутун холбоон, үс оҕону төрөтөн 1980 с. Хатырыкка көһөн кэлэн М. Аммосов аатынан уулуссаҕа олохсуйбуптук. Бойом М. Аммосов аатынан кыраайы үөрэтэр музейга директордаабытым. Онтон идэбинэн библиотекаҕа көһөн М. К. Аммосов биригэ төрөөбүт эдийиэ Наталья Кириковна кыһына Мария Алексеевна Охлопковалыын, кини пенсияҕа тахсар диэри үлэлээбитим. Билигин мин үлэлиир библиотекка М. А. Охлопкова аатын сүгэр. Кэлин дьэ туттан саҕа кварталга көспүһүт. Хатырыкка өссө икки өбүт төрөөбүтэ. М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сылын туолар үбүлүйүн көрөс кварталдыг уулуссатын «Юбилейная» диир ааттаабыһыт. Оҕолорбут бары М. К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын бүтэрдилэр. Ити курдук М. К. Аммосов, П. А. Ойуунскай сырдык ааттарын кытта алтыһыбыһан киэн туттабын.

Е. А. ДЬЯКОНОВА, М. А. Охлопкова аат. Хатырык библиотекатын үлэһитэ, культура туйгуна

Уулуссалар ааттара... Былыр-былыргыттан киһи-аймах холобур туттар дьонун ааттарын үйэтигэр сыалтан уулуссаларга киһилэр ааттарын инээрэ. Хаһан да, хаһа да тийдэргин төрөөбүт кыраайын, улускун, нэһилиэккин, олоһор уулуссаҕын, дьыһын олохтоохтору кытта алтыһан, сөһөргөһөн билэ-биз.

М. К. Аммосов уулуссата Нам селотун киһи, кэлиилээх-барыһаах, көстүүлээх уулуссаларыттан биридэстэрэ. Бу уулусса 1957 с. кулун тура 19 күнүгэрүлэһиттэр депутаттарын Ленскийдээҕи сэбиэтэрин мунһабын быһаарыһытын ааттамыта. Урукку Октябрьскай уулуссаҕа уларытан М. К. Аммосов аатын игэрбиттэрэ.

Урут бу мистэргэ улахан тутуу суоҕа, аҕыһах дьылээһэ, барыта ойуур этэ уонна Хамаҕатта нэһилигэр барар суол сыггара. Уулусса хотугу уһугар «Кыһыл Октябрь» промартыал дьылээр баалара. Билигин Намнаагы педучилище диэки өттүгэр Хамаҕатта Ленин аатынан колхозун бааһыната баара. 1958 с. Протопопов Прокопий Николаевич уонна Охлопков Николай Васильевич дьылэригэр сағалаан Эверстов Иван Петрович дьылэтигэр тийэ усталах уулусса буолбута. Охлопковтар дьылээр билигин да баар. Салгыы чааһынай дьылээр түспүттэрэ.

Билигин М. К. Аммосов аатынан уулуссаҕа элбэх бөдөн тэрилтэлэр бааллар, холбура: потребщество, ысхылаат контора, оройуон бэкээринэ, тыа хаһаайыстыбатын управлениета, саҕа маһыһынар, «Өрөйтүгүн түөлбөтэ», УПК, бьгкомбинат уо.д.а. Онтон сыһыа иккилии, түөртүгү квартиралаах уопсай дьылээр тутуллубуттарыгар райком, райсовет, райкомол үлэһиттэрэ олоһоттара. Кэлин уулусса кэргэн педучилищеҕа тийэ барыта. 1960-с сылларга икки мэндэмэнээх 12, 16, 24 квартиралаах мас дьылээр маассабайдык тутуллубуттара.

М. К. Аммосов төрөөбүтэ 90, 100 сылларыгар оройуонга, улуска кини аатынан уулусса бырааһынньыктара олус тэрээһиннээхтик ыһыһылыгытара, уулусса олохтоохтору бары олус көхтөөхтүк кыгытыгытара. Манна элбэх үчүгэй ыал, дьон олоһон аспыттар, олоролор даҕаны. Бастатан туран уулуссаны кизгэрэспиттэрэ ыгыктыыр аҕа көлүөнэ дьоммут, Аҕа дойду Улуу сэриитин ветераннара: Марков Петр Афанасьевич, Трифонов Илья Федотович, Новгоров Михаил Тимофеевич, Семенов Николай Петрович, Лукин Василий Данилович,

таахтары хамсатарбыгыгар социалистической куоталаһы тыһуу күүһүн туһанарбыт. Учаастактарга сылдьан ханна ханһык ыччат звенолара тэриллэбиттэрин, кырдыаҕастар үлэргэ батыһынналар холбурдарын агитациябыгыгар бэлиэтэнэн кэлэн кэпсирибит, хотонору кэрийэрибит, оскуолаларга, бальһиналарга сылдьан колхоз үлэтигэр көмөлөһөлөрүтэр, суботуньуктарга тахсалларыгар ыһыгарбыт.

Түбөҕө МС комсомол секретарынан бизкэр Макарова Аня талыллан хас да сыл үлэлээбитэ. Кини эмизэ тимир атынан ырыһахтарын, сүөһү, от звеноларын кэрийтэрэ.

Биридэ оннук сылдьан салаа кумабар хас да өлбүт кутуйахтар көккэлэһэ тизэрэ уурулла сыгалларын көрөн, бэрт диир бэйлээхтик сөһөнмахтайан истэхпитинэ, хоп-хойуу дөлүһөн угар саҕа сыгар тыа таабыга түбөһөн, куттанан өлө сыһыттаахпыт. Кыһынаан-кыһынаан баран сири хаста да баппайынан охсубуга уонна бэйэтэ тэйэн биэрбитэ — тот быһыылааҕа.

Эдэр специалистары олохтоох салаата (сэбиэттэр) үлэнэн, дьыһэн хааччыһыларын туругун билсэр, туруорсар үлэ биллэхэ эмизэ сүктэриллибит. Ол кэмгэ хоту нэһилиэгэргэ Россияттан Суздалова В.А., Попова З.И., арыһый хойутуу Колмогорова М.Д., Булууттэн Махачова М., Руфова М. кэлиилээбиттэрэ. Кинилэри агитационнай үлэ, суботуньуктарга нэһиликэннэни көбүлүүллэригэр үөрэтэрибит. Үлэ, айан сорох түгөннэрин миһин кытта алтыһыттар бэйлээрэ кэпсириллэр. Ыччат үксэ субай сүөһү, ньирэй көрүүтүгэр звенолаахтара. Эрдэ сэрэтэн Хатырыктан Модукка тийибиһпэр ыксаан тэлигэлээх оҕус булан Кыһыда алааска тахсаары Махачова Руфовалыын көһүтэн олоһоттаттар. Оҕус миһинэр өрлөхтөр. «Пахай, оҕуһунан айаннаан бүгүн сөһкө тийибт сирбит. Эбиэт кэһнэ дьахталлар ас атыһылаһа аллара киририхтэрэ дии. Чэ, манһык гыһааххайын», — диир баран мин муоһа буллара оҕуһу муоһалаан, күлсэ-күлсэ оҕустун үксүн сизэлэрэн дьалкыһытан Кыһыда лаабыһыт», — диир Мария сааһыран олоһон ахтыбыта. Дьэ ити курдук 50 сыл анараа өттүгэр оройуонмут комсомоллара, көхтөөх ыччата агитациялары ыһыталаан, звенолары тэрийсэн, кыахтарынан саҕа сүүрээни олоххо кириригиттэр көһөн буолан үлэниг учууталлар, бизкэрдэр, колхозтаахтар этэ диир өйдөбүлү хаалларбыттар.

От үлэтин иһинэ фестиваль тэриллэбитэ. Төһө да сарсыарда эрдэгэн киһинээҕэ дьылы үлэлээтэллэр ыччат сүрдээһин үөрбүтэ, ырыһа-тойуука, физкультуранай-спорттивнай хамсааһын дэлэйэригэр кыгытыһан барыта. Ырыа-үңкүү фестивалыгар Россия киһитэ аккордеонист А. Деревященко, бэйэ-бигиттэн А. Шестаков, В. Ядрихинский, Т. Ильина, кэргэнниг учуутал Иванова, кулууп актыбыһастара Алексеевтар, Ашпаньттан Т. Горохова, А. Маркова, Уөдэй, Хомуस्ताах, Хамаҕатта, Хатырык колхозтаах ыччата инициатор, энтузиаст этилэр. Итини барытын олох күөстүү умайара диир кыгыһыт, ол эрэри киэҕ ис хоһоонноохтук ахтабыт.

Ол кэм 50 сыл аасыһын кэһнэ анаардаахха, туман курдук көһөккө, билигин олох историтыгар кубулуйан, уот курдук умуллубакка, хаар курдук ууллубакка, сийк курдук симулябккэ кэлэр көлүөнэлэргэ умуллубакка сирэлийэ, сирэдийэ, сирдир туруо.

В. ШАПОШНИКОВА

ЫЧЧАТ УОННА КОМСОМОЛ

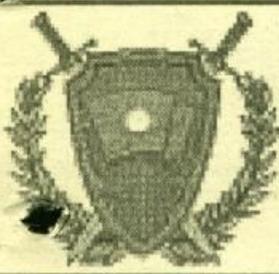
дателинэн. Кини анал финансовай уонна урдук партинай үөрөхтөөх, бэйэтэ да сүрдээх тэтимнээх, алын сүһүөх үлэһиттэргэ өрүү эйбээс сыһыаннаах, кэлбит-барбыт үлэһит буолан кинини дьон «но-руотуола» диир үөрөкөтө ааттыһыллара.

Райкомолга да үлэлиригэр Таастаах, Салбаҕ, Түбө курдук бухатын суола-иһэ суох нэһилиэгэригэр кини сылдьара. Дьинэр оччоттон баччааҕа дьылы үөһэ турар салалта ыччаты күөстээх үлэҕэ көрдөһөн, агитациялан ыһытан баран ситэ көмөлөспөттөрө баар суол. Ол сиринэн бииһи сүбэһиппит, өйөнөр, эрэнэр истэһэбит соргох Михаил Иннокентьевич буолара. Күлэн лаһыгыратан кэһинэ-кэһинэ: «Чэ оҕолор, санаабытын түһэриһүт. Үлэлиэххэ наада!» — диир кини тылларынан күөттэн кыһынын атынан, дьол тосхойдоһуна таһаҕас массьыһыттар олоһон, оттон сайынын наар велосипедынан аһаһыт нэһилиэгэригэр айан-ныһырыт. Онно тоһорбут-хатарбыт ханна барыай. Хата оччолорго ас-танас сыанаата чопчоки, хамнаһыт сыһына ый аайы быстыбакка кэлэрэ.

Соторутаабыта бүһпүт сэрии содула тутта аһан-араһан биэрбэт этэ. Ол төрүтүнэн салалта орто звенотугар сэриигэ ыһырыллан барыт эдэр дьону үөрөһө суох, дьону аччыктатан өлөрбөт туһугар үлэлэһит кырдыаҕас бийгэр ырыһах эр дьон солбуһан хаалбыттара. Кинилэр баҕарыттарын да иһин сэрии кэһинээҕи баһырай биһэти сыллаах былааннары үлэҕэ сананы киллэрэн, олоһу өрө тардар ньымалары тутталларыгар кыахтара суоҕа. Онон тыа хаһаайыстыбатыгар ыччат звеноларын тэрийэргэ үлэлэһит биллэр эрдээҕэ. Саатар, ол сағана салайааччы, тэрийээччи тус бэйэтин иһитинэн көмөлөһөн сананы олоххо киллэрсинээхтээх, иһиттээх-сағалыахтаах диир ирдэбил турара. Онон Марков Н.Ф. учаастактара хоно-сүтэ үлэлэһэрэ. Киһигит онно мунһахтыы олоһор, атырдыах тутуурдаах сылдьар диир сураһтары истэрибит. Күүстээх-уохтаах, хара үлэҕэ саҕабыллаах, тэһинээх сэмэй уол бэйэтэ ити туһунан хаһан да кэһсээн оҕостубат этэ. Бары да оннук үлэлээһ-хамсаан иһини дьиктиргээбэт буоларбыт.

Миһин хоту эһэргэ уонна П. Хомуस्ताахха сыһыарбыттар. Хоту барарбар кыһын-саас хаардаахха Модут оскуолатын сэбиэдэссэйдэрэ Кондратьев А.А., кэлин Суздалова В.И., Бөгүнтэн Сивцев С. оҕонньор ааттарын биир тыла суох хас да хонукка уларсаллара. П. Хомуस्ताахха хайһаарынан сылдьарым. Оччотообуга эдэр киһи үлэтигэр өйөбүллээх Никитин В., Ксеиновонтон М., Сивцев В.К., Сивцев Е.П., Бышюков В.Д. диир үчүгэй үлэһит дьоннор бааллара. Кинилэри угумнаан П. Хомуस्ताахтар билигин да үлэҕэ сүрдээх көхтөөхтөрүнэн биллэллэр. Бииһи ыччаты, колхоз-

Суон ойуур курдук дурда буол,
Халыг ойуур курдук хахха буол

КУНУНАХ

квартираларыттан уоруу 19 түгэнэ, 8 уоруу базалартан, ысқыла-аттартан, маҕаһынартан оҥоһулунна, 7 халааһынтан 5-һэ Нам селотугар тиксэр. Уоруу 10 түгэнэ арыллыбакка сылдьар: I Хомустаах маҕаһыныттан, 5 квартираттан, I Түбэ спортсаалыттан, НПК уопсайыттан стеклопакеттары уоруу, Таастаахтан гаас котелун, Кебекөҥгө подстанцияттан трансформаторнай арыыны сүөкээһин. Уоруу саамай тарҕаммыт ньымаларынан аһаҕас аанынан киириэ, ааннары алдьатыы уонна ыйанар күлүүстэри тобу тардыы буолаллар. Биллэн турар уоруулар харчыны, көмүс оҥоһуктары, түүлээх таҕаһы, видео уонна аудиоаппаратураны, компьютернай уонна бытовоей техниканы ылан бараллар. Маньык буруйу оҥорууга түбэспит 28 киһиттэн 19-һа 18-тан 29-гар диэри саастаах ыччаттар, 1 — 49-гар диэри саастаах, 2 — 50-тан үөһэ, сааһын ситэ илик 6 оҕо эбиттэр. 19 киһи үлэтэ суох, 13 урут суутгаммыттар буолалларынан

Туох-ханьык иннигэр улууспутугар төһө киһилээхтигин биллэстэххэ 2003 с. тохсунньу 1 күнүгэр 21300 киһи барыттан 10328 дьахтар, 10372 эр киһи, ол иһигэр 18 сааһыгар диэри 4178 киһи баара бэлиэтэннэ. Мантан 11507 киһи үлэлиир кыахтаах саастаах, үлэтэ суох 1700 киһи баар эбит. Улуус киһинигэр Намка 8250 киһи олоҕор.

Ис дьыала отдела үөһэ турар салайар органнар ыйыларьынан-кэрдиллэри-он уонна улууска баар быһыынан-майгынан сирдэтэн былааннаах үлэни ыытта. Көккө кэлим профиллактической операциялар: «Быт», «Рецидив», «Розыск», «Общежитие», «Очистение», «Пешеход», «Динамит баланс» о.д.а. ыйылыынылар. Ити түмүгэр 3815 киһи административнай эппиэтинэскэ (былырыын баччага 3968 этэ), ол иһигэр итирэн баран общественной миэстэргэ тэллэннээбит 1176 (былырыын — 1074), бытархай күлүгээннээһин иһин 292 (былырыын — 311), тардылынылар. Барьыта 2764 киһиэхэ 393 тыһ. 60 солк. ыстараап ууруллубуттун 145900 солк. хааһына киирдэ. Нэһилиэнньэ сөбүлүүтүн аччатыыга ыйытылы-быт үлэ түмүгүнэн 145 саа (былырыын — 140), ол иһигэр 14 көгүлэ суох уурулду сытар, былдыанна.

БУРУЙУ ОҢОРУУ ТУРУГА
2003 сыл тобус ыйыгар улуус үрдүнэн тиһиллибит буруйу оҥоруу ахсаан өттүнэн элбээбитэ биллэр — 111 (былырыын — 104). Ол да буоллар буруйу оҥорууну аччатыыга үтүө уларытыылар бааллар, ол курдук ыар уонна ураты ыар буруйу оҥоруулар 11,5% (52-тэн 46-ға), уоруу ахсаана 2,4% (42-тэн 41-гэ), күлүгээннээһин 41,2% (17-тэн 10-ға), наркотигы кытта сыйыаннаах 10% (10-тан 9-ка), сааһын ситэ илик оҕолор буруйу оҥоруулар 46,7% (15-тэн 8-ка), хаттаан буруйу оҥоруу 12,5% (32-тэн 28-ка диэри) намтаата. Итирик туруктаах сылдьан буруйу оҥоруу былырыынгыттан 7,4% аччаабыт (54-тэн 50-ға диэри), оттон буруйу оҥоруу уопсай ахсааныгар 45% ылар (111-тэн 50).

Ити да буоллар общественной куттала суох буолуу милициятын сулууспаларын үлэлэргэ итэҕэһэ-быһаһа элбэҕэ бэлиэтэнэр. Орто таһымнаах буруйу оҥоруу ахсаана 113% (23-тэн 49-ка диэри), доруобуйаҕа ыар эчэйини соруйан оҥоруу 66,7% (6-тан 10-на диэри), халааһын 133% (3-тэн 7-ға диэри), ол иһигэр транспорты былдыан ылыы 6 түгэнэ, ороспуйдааһын 100% (0-тан 1-гэ), общественной сиргэ буруйу оҥоруу 16,7% (6-тан 7-ға), ол иһигэр уулуссага 20% (5-тэн 6-ға) үрдээтэ.

Ааспыт сылта тэннээтэххэ көккө нэһиликтэргэ буруйу оҥоруу аччаабыт. Ол курдук Нам селотугар 56-тан 40-ға диэри, Салбаҥна

Туоһулуур — сыһыппара!

СИЭР-МАЙГЫ УОННА БЭРЭЭДЭК ХАЙДАҔЫЙ?

(НАМНААҔЫ ИДЬУО 2003 С. 9 ЫЙЫГАР ҮЛЭТИТТЭН)

1-тэн 0-ға, Үөдөйтэ 4-тэн 1-гэ, Модука 3-тэн 1-гэ, II Хомустаахха 1-тэн 0-ға, Бөтүгнэ 2-тэн 0-ға, Аппааныга 4-тэн 0-ға, Никольскайга 3-тэн 2-гэ, Искрага 1-тэн 0-ға диэри намтааһын бэлиэтэннэ. Ол да буоллар биригитчэ нэһиликтэргэ буруйу оҥоруу биллэрдик эбиллэнэ. Саамай криминальной нэһиликтинэн Хамаҕатта буолар, быһылманна 16 буруйу оҥоруу таҕыста (былырыын баччага 5 этэ), онтон I Хомустаахха — 13 (былырыын 5), Партизанга — 11 (9), Маймаҕа — 2 (0), Граф Визергэр — 5 (3), Фрунзега — 1 (0), Таастаахха 1 (0), Кебекөҥгө — 2 (1).

Уруккутун курдук Нам селотугар саамай элбэх буруйу оҥоруу тиксэр — 40. Улуус киһинигэр буруйу оҥоруу олоҕорчуттан 36%-на тиксэр, ол иһигэр 2 ыарахан эчэти, 19 уоруу, 4 күлүгээннээһин, 5 халааһын. Бөлөбүнөн сылдьан буруйу оҥоруу 15 түбэлтэтэ бэлиэтэннэ, онтон бас билиитэ суудайы — 60, личноһы утары буруйу оҥоруу — 16, күлүгээннээһин — 10 бэлиэтэннэ.

Холубунай эппиэтинэскэ 66 киһи тардылынна, мантан 29-һа ыччат саастаах (18-29 саас), 14-дэ 30-тан 40-гар диэри саастаах, 14 — 40-тан үөһэ саастаах, сааһын ситэ илик 18 оҕо дүүллэннэ.

Ааспыт 9 ыйга буруйу оҥорууну ыйдарынан тыһыран көрдөххө саамай элбэх буруйу оҥоруу тохсунньуга — 18, салгыы бас ыйыгар — 13, кулун тутарга, от ыйыгар — 11-дии, олунньуга, ыам ыйыгар, атырдыах ыйыгар уонна балаҕан ыйыгар — 10-нуу, саамай «чуумпу» ыйынан муус устар аабыллар — 8 буруйу оҥоруу. Күн чээрэтинэн ырыттахха буруйу мунугтаан түүн оҥороллор — 42, күнүһүн — 27, кизэһэ — 24, сарсыарда — 9.

Быһыл тобус ыйта 2 өлөрүү, 10 ыарахан эчэти, 2 кыра эчэти курдук буруйдар таһаарылынылар. Маньаха киһини утары дьайыы сүрүннээн аймахтар, ыаллыылар, билсэр дьон икки ардыларыгар арыгылаан баран иирсэртэн уонна охсуһартан тахсара көстөр. Онон нэһилиэнньэ арыгыны маассабыдык иһэр буолбута киһи олоҕун уонна доруобуйатын утары дьайыыларга сүрүн төрөтүнэн буолар дьон быһаччы этэтиэххэ сөп.

Уоруу аччаабат, төттөрүтүн 20% эбиллэнэ (50-тан 60-ға диэри). Мантан дьон дьиилэриттэн,

уоруунан сүрүннээн дьарыга суох ыччат умсугуйан дьарьыктанара бэлиэтэнэр.

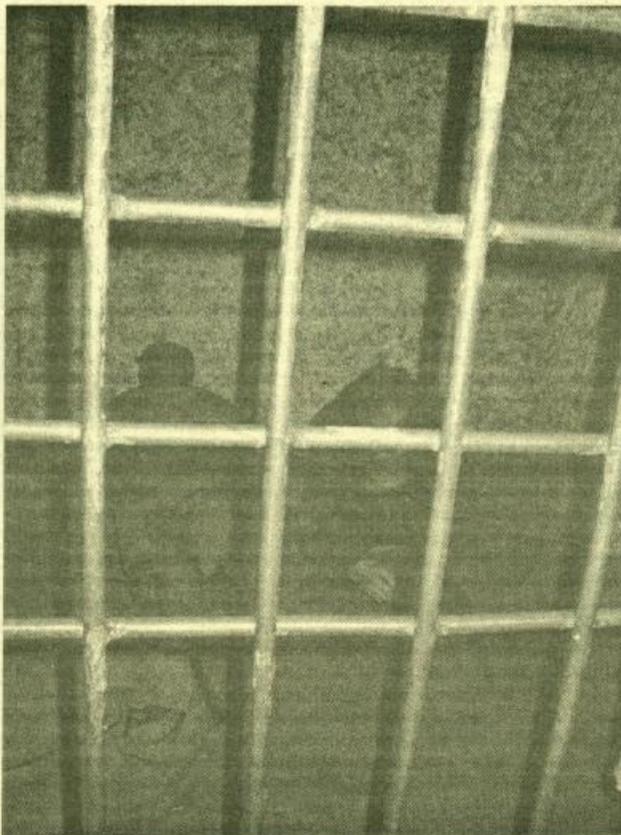
БУРУЙУ ОҢОРУУ АРЫЙЫ УОННА СИЛИЭСТИЙЭЛЭЭЙН

Ис дьыала отделе буруйу оҥорууну арыйыы 86%-на тэннэстэ (былырыын баччага — 91,3% этэ). Тобус ыйга эппиэтинэстэн куопут 10 буруйу оҥороочуну ир суолларын ирдээн 90-нун туттулар. Сураҕа суох сүһүт 13 киһи дьылҕалара чуолкайданна. 64 холубунай дьыала тэриллибиттэн 5 дьыала тохтотулунна (былырыын 12 этэ). Сууттан хаттаан силиэстийэлээһингэ холубунай дьыала төннөрүллүбэтэ. Ол да буоллар силиэстийэлиир оперативнай бөлөхтөр буруйу оҥоруу барывер-

оперативнай бөлөх толору саастаабынан тахсыбат, быһылаан буолбут сирин көрүү-истиҥи хаачыстыбата ситэтэ суох, криминальной техника толору туһаныллыбат. Отделга мал-сал дакаастабыллары харайар хос суох.

Патрульной-постовой нэрээккэ штат көрүлүбүтүнэн уулуссага общественной бэрээдэги көрүү-истиҥи отдел бары үлэтигэр иннэн ыгытылар, ол эрэн дьайыыга мөлтөбүнэн общественной сиргэ буруйу оҥоруу 16,7%, ол иһигэр уулуссага 20% элбээтэ. Халааһын былырыынгыттан 133,3% үрдээтэ. Өрөбүл күннэргэ патруллаһын көдүүһэ намьах, тэрээлинэ мөлтөх.

Участковой боломуочунайдар быһаччы кыттыларына буруйу

сияларын толору көрбөттөр, ардыгар силиэстийэ дьаалатынан барар. Сорох түгэннэргэ силиэстийэлиир

оҥоруу 1% - на арылынна, 145 саа былдыанна. Манна урут сууттамыт дьону кытта биридилээн сэрэтэр үлэ үтүө түмүктэри адалбата. Участковой дар учоттарыгар 83 урут сууттамыт, 41 административнай кэтэбилгэ, 105 усуллубунай миэрэҕэ ууруллубуттар, 134 хроническай алкоголиктар, 58 дьиилэргэ-нитүүрэй-эччилэр уонна 18 психическэй ырыһахтар бааллар. Практика көрдөрүөнүн буруйу оҥоруу үксүгэр арыгылаһын кэнниттэн милицияга учуокка турар эмсэҕэлэ-

КУТТАЛ СУОХ БУОЛУУТУН ХААЧЧЫАБЫТ

Алтынны 29 күнүгэр Россия ис дьыалаҕа министерствотын систематын иһинээри үгүс ахсааннаах сулууспалартан биридэстэрэ — вневедомственной охрана үлэтигэр иннэн күнэ. Билигин дойду үрдүнэн бу сулууспага 350 тыһ. киһи үлэлиир. Охрана подразделениелара 20-тэн тахса көрүгнээх араҕаччылыыр өҥөлөрү оҥороллор.

Түгэнинэн туһанан биһиги отделениебыт үлэтигэр иннэн, биригэ үлэлиир дьоннорун бэйэлэрин профессиональной бырааһынньыктарынан эҕэрдэлиэхпин баҕарбын.

Биһиги Намнаағы отделениебытыгар объектарга куттал суох буолуутун араҕаччылааһынга 7 киһи үлэлиир. Сүрүн объектыгынан национальной баан Намнаағы филиалын харабьылааһын буолар.

Биһиги коллективпыт өрөбүлү, бырааһынньык күннэри аахсыбакка күнүстэри-түүннэри бэйэтин поһугар эрэллээхтик турар уонна сулууспалыыр. Туора дьон көрүүтүгэр биһиги үлэбит-хамнаспыт харакха быраҕылыбат. Ол ээрэри олус наадалаах сулууспанан буолар. Биһиги ортобугугар бэйэлэрин эппиэттээх үлэлэригэр бөринилээхтик сыйыаннаһар үлэтигэр аҕыйаҕа суохтар. Ол курдук 20-тэн тахса сыл милиция ыстаарсай сержана А.А. Ильин биһиги иллээх коллективпыттын баһылыыр-көһүлүүр, бэйэтин онугар эрэллээх солбуктары итэргэ аҕалыы кыһанар. Отделение командирьынан үлэлиир прапорщик А.Ю. Говоров 16-с сылын сулууспалыыр. Милиция старшинага П.В. Винокуров, старшина П.В. Кутуков 10 сыл, милиция ыстаарсай сержана В.М. Сивцев 12 сыл үлэлииллэр. Итини тэҥинэн ыстаарсай сержант Н.П. Петров, эмиз итинник званиелаах Р.П. Петрова аҕа табаарыстарын үтүө холобурдарын багыһаллар.

Биһиги коллективпыт аҕардас тустаах эрэ объекты харабьылыырынан мунурдаммат, ис дьыала улуустаағы отделеҕар киирсэрин быһыыгынан общественной миэстэлэргэ куттал суох буолуутун араҕаччылааһынга кыттар, түүнүн дьуһуурустубаҕа тахсыһар.

Өссө төгүл бырааһынньыгынан — биригэ үлэлиир коллективым чилиэннэрэ!

Г. НИКОЛАЕВА,
милиция сержана

эбит эбэтэр уорбалаанааччы дьиилэ-уотугар оҥоһуллар. Участковойдар сааһын ситэ илик оҕолору буруйу оҥорууга угуйар дьону кытта үлэни ыыппаттарын кэриэтэ. Итинник сааһын ситэ илик оҕолорго сэрэтэр үлэ таһыма намьаҕа криминальной милиция, участковой боломуочунайдар, милиэстийэлиир сулууспалар икки ардыларыгар сибээс мөлтөбүттэн тахсар. Сааһын ситэ илик оҕолор дьыалаларыгар инспекция учуоттар 115 оҕо турар, административнай эппиэтинэскэ 160 оҕо тардылынна, онтон 76-та итирик туруктаах сылдыбыттар.

Буруйу оҥоруу ахсаана аччаабытын тэнгэ административнай эппиэтинэскэ тардылыбыт дьон ахсаана эмизаччылар — 3815 (былырыын баччага — 3968), ол курдук бытархай күлүгээннээһин иһин 292 киһи административнай эппиэтинэскэ тардылынна (былырыын баччага — 311).

ПАСПОРТНАЙ-ВИЗОВАЙ СУЛУУСПА

Нэһилиэнньэни паспорттаһын сорудага толорулуна, барьыта 2945 паспорт бэрилиннэ. Учюкка 66 сууттамыт дьон туруорулуна. Паспортнай-визовой быраабылалары кэһии иһин 346 киһи административнай эппиэтинэскэ тардылынна. Нам улууһугар 43 омок граждандара уонна граждандарга суох дьон бааллар. Баа өттүнэн дактилоскопийы 27 киһи барда.

ЛИЦЕНЗИОННАЙ-КОНҮЛЛҮҮР СУЛУУСПА

Тобус ыйга 145 саа былдыанна, ол иһигэр 14 көнүлэ суох ууруллубут. Бу сулууспа үлэтигэр сүрүн итэҕэһинэн бэрээдэги өһүүннээхтик кэһэр дьонтон сааны-саадагы уонна өлбүт дьоннортон сааларын камигэр ылбат буолуу аабыллар.

ГИБДД ҮЛЭТЭ

Былырыынгыга холоотоххо суол быһылаана 41,6% аччаата (12-тэн 7-ға диэри), манна 1 өллө (былырыын — 4), 8 киһи бааһырда (10), ол иһигэр 2 оҕо. Барьыта 1460 суол быраабылаларын кэһии билиннэ, ол иһигэр 152 — итирик туруктаах суопардартан төрөтүттэ. Суолга быһылаан тахсарын сүрүн төрөтүгэр иннэн улуус дьаһалтатын өттүгүнэн суол туругун хонтуруулааһын мөлтөөр, суол-нисерөмүөнэ ирдэбилгэ эппиэттэбэтэ, участковой инспектордар миэстэлэригэр сэрэтэр үлэҕэ кыттыспаттара о.д.а. буолаллар.

2003 с. алтынны 1 к. Намнаағы ИДЬУО-ға 67 сотрудник баар, 2 участковой инспектор миэстэтэ аһаҕас. Сотрудниктар дьисциплиныни 18 төгүл кэспиттэргэ бэлиэтэнэр (былырыын 20 этэ). Бу барьыта сотрудниктар эппиэтинэстэрэ намьаһыттан, моральной уонна материальной өттүнэн интэриэстэрэ ситэтэ суоһуттан, уопсай культура таһыма мөлтөбүттэн, кадрдары үлэҕэ ылыыга киһилэри ситэтэ суох үөрөтииттэн тахсар.

Бэчээккэ баалмиэтэ
В. КАСЬЯНОВ

Алтынны 31 күнүгэр сынналан киинигэр киэһэ 19 чаастан «Дьүрүһүй, этигэн хомус» журналист Натали — Наталья Протопопова киинигэтин презентацията буолар.

Кыттыны ылааллар: Варя Аманатова, Саарын, Алексей Потапов, Нелли О.да.

Биэчэри ытыгхтар: Натали уонна Нарыйаана.

Билиэт сыаната 50 солк.

СУЛУСТААХ ЧААҤЫ МҮЛЧҮ ТУТУМАН!

СР *Культура уонна дьуовоска сайдыытын Министрствотын киинэ* отделение, СР *Кинохроника студията, «Сахафильм» национальной кинокомпания, Нам уллуһуну культура салаатата, Информационнай-методической киинэ, «Нам» ТРЦ, Киновидеокиинэ*

НАМ УЛУУҤУГАР КИИНЭ КӨСТҮБҮТЭ 70, «САРДАҢА» К/Т 35 СЫЛЫГАР АНАЛЛААХ

«КИИНЭ — ОЛОХПУТ УТУО АРҤЫНА» УЛУУСТААХ ВИДЕОКИИНЭЛЭРИ КӨРҮҮ-КОНКУРС БАЛАҤЫАНҤЫТА

Сыала-соруга:

— киновидеоискусство техникэскэй күүһүн, айар сайдыгытын уонна информационнай дьаһыгытын нэһилиэнньэ араас араҥатыгар таба туһаныы, киэнник пропагандалааһын;

— дьон-сэргэ, оҕо-аймах киинэҕэ маассабайдык сылдыгытын сэргүтүү;

— норуот киинэни айар, устар маастарыстыбаҕа бэйэтин кыаҕын холонуута;

— үүнэр көлүөнэни киноискусство кэрэ эйгэтигэр уһуйуу.

Балаһыанһыта: Конкурса кытталлар Нам уллуһун олохтоохторо. Кыттааччылар үлэлэрэ 5 бөлөхүнэн, 5 хайысканан тыһырыллан көрүллэр. Киинэҕэ режиссерскай, операторскай, актерскай маастарыстыба, киинэ сюжеттин идеятын таба көрдөрүү ордук сыаналанар.

I бөлөх: Детсадтар — «Оҕо санатынан» зарисовкалар — 5 мүнүүтэ остуорууа, сценка экранизацията — уһуна 10 мүнүүтэ.

II бөлөх: Оскуолалар, оҕо телестудиялара — Оскуола олохтунан (спорт, учуутал портрета, көрдөөх түгөннөр, чөл олох рекламата о.д.а.) уһуна 5-10 мүнүүтэ.

III бөлөх: Тэрилтэлэр, коллективтар — Тэрилтэ рекламнай ролика — 1-2 мүнүүтэ, бастыҥ үлэһит, ветеран портрета — 10-15 мүнүүтэ.

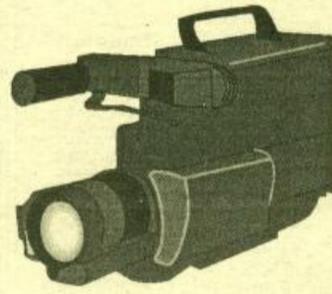
IV бөлөх: Культура тэрилтэлэрэ — Көрдөөх сценкалары, мини-пьесалары экранизациялааһын — 10-15 мүнүүтэ, музыкальнай видеоклиптер — 2-3 мүнүүтэ.

V бөлөх: Бириддиэлэн кыттааччылар: — Кыылар, харамайдар тустарынан, айылҕа дьиктилэрэ, көрдөөх түгөннөр — 3-5 мүнүүтэ.

Наҕараадалааһын: Кыттааччылар үлэлэрэ юбилейнай кинофестивальга көрдөрүллүөхтэрэ. Кыаһыылаахтар сыаналаах бириестириинэн юбилейнай биэчэргэ бэлиэтэнэллэр.

Конкурса кыттар үлэлэргитин ахсынньы ый 1 күнүгэр диэри жюри дьүүлүгэр «Сардаҥа» кинотеатрга күүтэбит.

Билсэр телефоннаргыт: 21-4-04, 21-6-32.

Тэрийэр комиссия

КЭРИЭСТЭБИЛ

Бийиги тапталлаах аҕабыт, эһэбит Иванов Илюкхин Николай Павлович (Аччыгы уол) — Аҕа дойду Улуу сэриитин актыбынай кыттыылааҕа, Октябрский революция, Аҕа дойду Улуу сэриитин I ст., Кыһыл Сулус уордьаннар, элбэх бойобуой уонна үлэ мэтээллэрин кавалердара, Нам уллуһун бочуоттаах гражданина күн сириттэн барбыта алтынны 27 күнүгэр биер сылын туолаһа.

Кини 1915 сыл ахсынньы 6 күнүгэр Арбынҥа Иванов Николай Павлович (Дохуоттаах), Соловьева-Иванова Варвара Дмитриевна 3 оролоох дьыэ көргөтторигэр 2 оронон төрөөбүтэ.

Ийэлэрэ эрдэ өлөн, аҕалара кулаактанан, хоту Дьаагы бириискэтигэр атынан таһаҕас таһыгыгар барбыта, сүөһүлэрин астарын, малларын-салларын барытын уопуустаан ылбыттар. Онон оҕолор кырдыаҕас эбэлэрин кытта хаалан оҕо саастара бөрт кырдьыкчык, эрдэ-дөөх олоххо ааспыт. Кулаак оҕолоро буоланнар оскуолаҕа ылыллыбакка, дьонтон-сиртэттэн туора көрүллэн аһыыр-аһаабат да

күннэрдээх сылдыгыттар. Ол сыллардаагы олохун аҕабыт бэркэ уйадыан ахтар буолара: «Эбэбит барахсан баар буолан бийиги тыһынаах хааллахпыт», — диэн.

Убайа Егор уоттаах сэриигэ бастаагы хомуурга ыһырыллан баран икки сылыгар кыргыһыы толоонугар охтубутун туһунан хара сурук туппунтара. Балта Харитина Уас-Алдан оройуонун Найахы нэһилиэгэр Мухин Петр Игнатьевичка көргөн тахсан Найахы биер дьонун мааны, ытыктанар ыала буолан олохтубутура, икки кыыс ороломмуттара. Вера Петровна уһун сылларга Найахы орто оскуолатын заучуунан, Мария Петровна нэһилиэк дьаһалтатын баһылыгынан үлэли олохтор. Кинилэр иккиэн үстүү кыыс оролохтор, олох бары үрдүк үөрэхтээх специалист буоланнар Саха сирин бары улуустарынан таһааран, ыал буолан ситиһилээхтик үлэли-хамсыы сылдыаллар.

Бийиги аҕабыт эрдэ тулаайах хаалан кыра сааһыттан үлэлиргэ күһэллэбитэ, үлэтин секретартан сағалаан, 30-тан тахса сыл бригадиринэн, управляющайынан, с/с председателинэн өр сыллар усталаарыгар үлэлээбитэ, төһө да кыра 4 эрэ кылзас үөрэхтээх буоллар, уһун-киэн өйдөөх-санаалаах, дилин билгилээх-көрүүлээх, киэн-холку майгылаах, тэрийэр дьобурдаах, талааннаах салайааччы этэ. Ол үлэлээбит сылларыгар төрөөбүт нэһилиэгэ чэчирини сайдарын туһугар туох баар кыһамныгытын, күүһүн-уогун, сыратын биэрэн турар таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

Кини үтүө суобастаах үлэтэ элбэх правительствонаҕа наҕараадаларынан бэлиэтэммитэ. Аҕабыт 1942-1946 сс. диэри Аҕа дойду Улуу сэриитин актыбынай кыттыылааҕа. Ленинград блокадатын уонна Прибалтика республикаларын босхолоһун кырыктаах сэриилэригэр кыттыгыта, икки төгүл ыарахан кыһамнык баһырыгыта. Хорсун быһыытын иһин Кыһыл Сулус уордьаннаах, элбэх бойобуой наҕараадалардаах төрөөбүт дойдутугар төннүбүтэ.

Бийиги аҕабыт ийэбитинэн Кэбээйи Сийтэтэйттэн төрүттээх Ти-

мофеева Надежда Васильевна-ынын 1948 с. ыал буолан 40-тан тахса сыл устата дьоллоох-соргулаах, дьонун-мааны олох оронон кэлбиттэрэ. Бийиги убайынан Александрдын бу үлэһит дьыэ көргөннэ иитиллэн, үлэ-хамнаска барытыгар сыстаҕас, кинилэр ити-истиҥ сыһыаннарыгар, тапталларыгар бигэнен улааппыһыт. Ийэлээх аҕабыт дьонно-сэргээ убаастанар, ыалдыгытыма, элбэх доҕор-атас дьоннордөөх этилэр. Өрүүтүн тулаайах, кыаммат аймактарытыгар тирэх, күүс-көмө буолаалара. Ол курдук убайыт Гоша (Егор Иннокентьевич Иванов — лесхоз директор), таайыт Вася (Василий Иннокентьевич Тимофеев — оҕо техникскай киинин директора) кыра саастарыгар тулаайах хаалан бийиги дьоммутугар оҕо буолан, бары биергэ иитиллэн, үөрөнөн идэлээх үлэһит буолбуппун.

Бийигин бары дьыэлэнэн-уоттанан, оҕолонон-урууланан, сиэннэнэн, дьон-сэргэ сиринэн үлэли-хамсыы сылдыарытыгар төрөспүттэригэр барахсааттарга махталбыт мунгура суох.

Бийиги дьоммут үлэлээн, олон ааспыт олохторунан киэн туттабыт, холобур оҕостобут. Кинилэр сырдык ааттарын, үйэлэр тухары умнуохтун суоҕа. Кэнчээри ыччаттара кинилэр олохторун салгыахтара, ол бийиги ытык иэспит буолар. Түмүккэ аҕабыт 1999 с. суруйбут ахтыгытыгар бар дьонугар анаабыт кэс тылын тиэрдэбит: «Мин Арбыным сириттэн-уотугар үйэм тухары үлэлээн-хамсаан, Арбын үтүө мааны үтүөкөннээх үлэһит дьоннорун кытта үлэлээбит сылларын олодум саамай дьоллоох кылларыннан саныыбын. Инники өттүгэр, XXI-с үйэ Арбыным дьонугар-сэргэтигэр олохторугар уонна үлэ-хамнаска үрдүктөн үрдүк ситиһилэри баҕарабын. Сахалы тылбынан «Уруй-Айхал буоллун!» диин алгыстаах тылбынан албаатабым буоллун».

Оролоро, сиэннэрэ

Срочно продается частный дом в центре с. Намцы газ, теплый гараж, хотон, все надворные постройки. *Тел. носр. 21-2-27.*

Грузоперевозки до 1,5 тн. Цена по договоренности. *Тел. 25-1-13.*

Государственное учреждение Намский учебный центр «Эрэл» объявляет набор желающих обучиться с оплатой на курсах по специальностям: — оператор ЭВМ — 1 месяц; — парикмахер — 3 месяца; — бисероплетение — 1 месяц. Обращаться по адресу: с. Намцы, ул. Ойунского, 5/1 (территория Быт-комбината). *Справки по тел. 21-4-54 в рабочее время.*

Намскому филиалу ГУП ЖКХ РС(Я) требуются на работу плотники в ремонтную бригаду по трудовому и гражданско-правовому договору. Оплата труда сдельная.

В ПО «Илтэ» требуются на работу инженер по ОТ, ТБ с опытом работы по строительству, электрики и тракторист, а также пекарь III, IV разряда с опытом работы в центральную хлебопекарню.

Считать недействительным утерянный паспорт 9899 № 041269, выданный Намским ОВД 22.09.1999 г. на имя Колесовой Агафьи Витальевны.

Недействующее юридическое лицо ТОО «Хатын Арбы» ликвидируется.

СХПК «Байдам» идет на добровольную ликвидацию.

МАХТАНАБЫТ

Быйыл 2003 с. балаһан ыйын 12 күнүгэр 75 сааспын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйбүнэн аан бастаан итигитик-истиҥник эбэрдэлээбит, биергэ үлэлээбит коллегам да буолбатах, аймаҕым да буолбатах Аппаанын инфекциянай баһылыгыгар үлэлиир 4 уол ийэтэ, элбэх сизэн таптааллаах эбэтэ Елена Прокопьевна Федорова буолар. Бу барахсан эйэрэһэ, көрсүө-сэмэй майгыта мин тулаайах, ыарыах сүрэхтин үөрүүнэн утуттаата. Маны таһынан сибэкки дөрбөгө, сибийэй сүөгэй кыбыгытылаах мааны остуолга аһыыр набора, эппит эйэрэ тылларын тыһынааһым тухары умнуом суоҕа.

Иккис үөрүүбүнэн куруук эбэрдэлиир кийигитим Суздадова И.Е., биергэ төрөөбүт балтым Маркова Е.И., олодор дьыэбин халаан ууга ылан сытыһан штука турката саккыры сылдыар буолбутун төрөспүт уолум Суздадов Э.И., бырааттарым Алексеевтар, Мордовскойдар акылаатын, муостатын уларыткан ДДП матырыяа алынан бүрүйэн, обойдаан, үрдүн кыра-скаалаан оҕорон биердилэр. Бу үлэлэргэ кийигитим Саргы, Надя, Яна күүстэрин холбоон өр гымматылар. Электрическэй уотун оҕом курдук саныыр ыалым Иванов Прокопий Васильевич кичэйэн сангалы оҕорон үөртэ.

Бэйэлэрин сэмэй үлэлэринэн көмөлөстүлэр Сивцев Гера, Дьяконова Валентина, үлэлээбит оскуолам коллектива, Дмитрий Ноговицын директордаах Аппааны орто оскуола. Нэһилиэк ветераннарын сэбиэтэ хаһан да умнубаттар, мин хайдах-туох олохторбун куруук ыйыталаһа олохтор. 75 сааспын туолбут үбүлүөйдээх ылыбар эбэрдэлээбит, олодор дьыэбин оҕорон биербит оҕолорбун мунгура суох махталбын этэбин.

Эйигини кытта куруук үөрүү, дьол-соргу аргыстаатын, ыарыы ыалласпатын, үтүө санаагытын туох да мэхэйдээбэтин, дьон-сэргэ махталын, тапталын ыла сылдыһыт!

Эбэрдэти кытта В.И. Суздадова, тыһы, үлэ ветерана, II группалаах илбэит, Аппааны олохтооро

Алтынны 4 күнүгэр соһумардык ууга былдыанан оҕобут, бырааппыт, убайыт Слепцов Вячеслав Гастеллович олохтон былаһаҕа былдыанан туораата. Бу ыарахан кэммитигэр оҕобутун тинэх суолугар атаарарга, көмүс унуоһун көтөһөрбүтүгэр күүс-көмө буолбут, аһыбытын тэҥнэ үлэстэбит Слава табаарыстарыгар, кылаанын оҕолоругар, аймактарыгар, чуҕас ыалларбытыгар барыа махталбытын тиэрдэбит. Махтанабыт уолум үлэлиир тэрилтэтигэр РСФСР юстиция министрствотын салалтатыгар, СР судебнай пристава тын сулуспатын үлэһитиригэр, ол курдук Люб Дек М.С. юстиция салалатын начальнын солбуйааччытыгар, Ксенофонов Т.Г., СР кылаабынай судебнай пристабыгар, Григорьева Н.Н., СР кылаабынай судебнай приста солбуйааччытыгар, Миталкин И.Н., ССП отделение начальныгар, Кобякова В.С. СР ССП сүрүннүүр специалиһыгар, Нам судебнай пристабын специалиһыгар Дьяконова Е.Н. у.о.д.а. Нам селотун администрациятын баһылыгар Кондратьева Т.А., СР ыччат политикатын министригэр Еремеев А.И., Нам начальнай оскуолатын коллективтыгар «Илтэ» (райпо) грузчиктарын коллективтыгар, «Ас-Уөл» ГУП үлэһитиригэр Оконешникова Н.М., Охлопкова В.М. Оҕом табаарыстарыгар Ф.А. Федорова, Е.П. Иванова, Т.М. Руфовтарга, М.А., В.С. Тимофеевтарга, Н.Н. Шамаевтарга, Н. Винокуровтарга, Г.М. Олесовтарга, В.Е. Лукинага, А. Кривошапкинга, А. Мордосовка А. Лонгиновага. Оҕобут доҕоругар Попова Лианага, кутурбаммытын үлэстэбит бар дьоммутугар улахан махталбытын тиэрдэбит. Баҕарабыт эһиги эдэр тускулаах олоххутугар дьоллоох олох, уһун үйэни, доорубай буолун! Барытыгыт үтүө санаагыт иһин дьон махтала сыдыаһа турдун!

Ийэтэ, аҕата, убайа, балта

Нам селотун дьаһалтата, «Сыркы» инбалииттар обществолара, село ветераннарын сэбиэтэ Нам селотун олохтооро КУЛИЧКИН Семен Петрович уһун ыарахан ыарыһтан эдэр сааһыгар ыалдыан элбүтүнэн ийэтигэр Куличкина Александра Ивановнага, кэргэнигэр Надежда Викторовнага, оҕолоругар Славага, Шурага, чуҕас аймактарыгар, доҕотторугар дириг кутурбаммын тиэрдэдилэр.	Коллектив Намского ГУП по ремонту и содержанию автодорог выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины сына, мужа, отца, брата КУЛИЧКИНА Семена Петровича. Скорбим вместе с вами.
Куличкина Надежда Викторовнага, оҕолоругар, чуҕас дьонноругар тапталлаах кэргэнэ, аҕалара КУЛИЧКИН Семен Петрович уһун ыарахан ыарыһтан ыалдыан элбүтүнэн дириг кутурбаммын тиэрдэбит. Нам нач. оск. 2 «в» кыл. үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ уонна кыл. сал. Карамзина Мария Васильевна	Биергэ үөрэнэр табаарыстыгыгар Куличкин Славага, ийэтигэр, балтыгар, эбэтигэр, аймактарыгар тапталлаах аҕалара КУЛИЧКИН Семен Петрович ыарахан ыарыһтан элбүтүнэн дириг кутурбаммын тиэрдэбит. 1 №-дээх НСОПШ 10 «б» кыл. үөрэнээччилэрэ, кыл. салайааччыта Лукина С.Г.
Улууустаагы культура үлэһитэрин профкома Куличкина Александра Ивановнага таптыыр уола КУЛИЧКИН Семен Петрович уһун ыарахан ыарыһтан элбүтүнэн дириг кутурбаммын тиэрдэр.	Күндү таптыыр ийэбит, эбэбит ТИМОФЕЕВА Татьяна Герасимовна күн сириттэн соһумардык туорабытын аймактарытыгар, билэр дьоммутугар диригник кутуртууан туран ийитиннэрэбит. Оболоро уонна сиэннэрэ

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам уллуһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын туһунууну хонтуруоллуур уонна регистрациалыыр РФ бэчээккэ Госкомтеһин СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациаламмыт нүмэрэ — ПИ №19-0428.
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэһитин, дьыэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төһөрүллүбөттөр. Автор этэрэ хаһыат салаатымын мэдэти билэр буолат.
«ЭНСИЭЛИ» - Нам уллуһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной ул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Таһылына уонна таһылына «Энсиэли» хаһыат редакционной-издательской ситимигэр.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт лине.
Копул сыананан атылланар
Индекс — 54889. Тираһа — 2019
Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 27.10. 2003
Сахаһын №-рэ — 131